

была бы совершена и без включения недействительной ее части.

Брачный договор является **оспоримым**, если при его заключения были нарушены условия о свободе волеизъявления. В этом случае он может быть признан судом недействительным по требованию супруга, чья воля опорочена. К таким гипотезам относятся брачные договоры, заключенные под влиянием заблуждения, имеющего существенное значение (ст. 28 Закона об обязательствах и договорах), обмана (ст. 29 Закона об обязательствах и договорах), угрозы (ст. 30 Закона об обязательствах и договорах), а также и сделки, заключенные лицом, не способным понимать значения своих действий или руководить ими (ст. 31 Закона об обязательствах и договорах). Брачный договор является оспоримым и если содержит так называемые «кабальные условия», т.е. такие условия, которые ставят супруга в крайне неблагопри-

ятное положение (ст. 33 Закона об обязательствах и договорах). Иск о признании брачного договора недействительным вправе предъявить только супруг, в чьей правовой сфере наступили эти неправомерные юридические факты. Срок давности для оспаривания таких недействительных сделок установлен в три года (см. ст. 32, абз. 2, предл. первое Закона об обязательствах и договорах), а в случаях «кабальных» условий – в один год (см. ст. 33, абз. 2 Закона об обязательствах и договорах). Судебное решение имеет действие *ex nunc* (см. ст. 43, абз. 2 СК). Это значит, что с момента вступления решения суда в законную силу права и обязанности супругов из брачного договора прекращают действовать. Супруги вправе выбрать законный режим общности или раздельности или в любое время заключить новый брачный договор, иначе начинает действовать законный режим совместной общности супругов (ст. 43, абз. 2 СК).

Л.Д. БІЛИК,

викладач (Академія адвокатури України)

СТАБІЛЬНІСТЬ СІМЕЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Сімейне право стосується всіх, без винятку, з моменту народження, бажаємо ми цього, чи ні, а тому сімейне законодавство, як ніяке інше, потребує стабільності.

Але забезпечити її складно, оскільки сімейні правовідносини доволі рухливі, бурливо розвиваються і потребують законодавчого закріплення. Дуже складно, взагалі, сімейні правовідносини запроторити в жорсткі законодавчі рамки, оскільки, в першу чергу – це реалізація особистих немайнових прав, це відносини, що виникають з почуттів і кровного споріднення, тому вони в більший мірі регулюються нормами моралі, звичаями і традиціями. Це дуже давня галузь права, оскільки вважається, що з сім'ї виникла держава. Але родинні відносини розвиваються, а з ними повинно розвиватись і право.

Так, наприклад, багато людей на сьогодні організують своє сімейне життя без реєстрації шлюбу, при цьому створюючи повно-

цінну сім'ю, в якій народжуються і зростають діти. Правовідносини, як виникали між членами такої сім'ї стали потребувати законодавчого врегулювання. Тому в Сімейному кодексі України (далі СК України) поряд з іншими підставами виникнення сім'ї, такими, як шлюб, кровне споріднення, усиновлення, були зазначені також інші підстави, не заборонені законом і такі, що не суперечать моральним засадам суспільства. Продовжуючи цю позицію, законодавець в нормах Сімейного кодексу майже прирівняв в правах і обов'язках жінку і чоловіка, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу з подружжям. Ці особи також мають право на спільну сумісну власність, аліменти. Хоча зрівняти їх повністю неможливо, на сьогодні вони більш захищені.

Щодо обов'язків батьків, які не перебувають у шлюбі, законодавець логічно додав у ст. 143 СК України до обов'язку матері за-

брати дитину з пологового будинку, обов'язок батька, який не перебуває у шлюбі з матір'ю дитини, батьківство якого визначено у свідоцтві про народження дитини або визнано за рішенням суду, забрати дитину для утримання та виховання з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я, якщо цього не зробила мати дитини. У разі якщо батько не перебуває у шлюбі, він набуває статусу самотнього батька

До СК України з моменту його прийняття було внесено досить багато змін (на підставі 28 законів). Останні відбулися зовсім недавно 15.03.2012 р. і стосувалися підвищення шлюбного віку та зрівняння його для жінки і чоловіка, які тепер можуть укласти шлюб з 18 років. Поставити ж питання перед судом про надання права на шлюб тепер можливо лише з досягненням шістнадцяти років (до змін це було можливо з чотирнадцяти років). Чи виправдані такі зміни покаже час. Хоча лише зазначити, що змінивши ст. 22 СК України, законодавець не зважив на те, що в інших статтях, де йдеться про жінку і чоловіка, жінку відповідно до українських традицій було поставлено на перше місце як берегиню родини, і першим зазначив чоловіків.

На підставі Закону України «Про внесення змін до статті 61 Сімейного кодексу України щодо об'єктів права спільної сумісної власності подружжя» від 11 січня 2011 р. ст. 61 Сімейного кодексу України доповнено частиною п'ятою такого змісту: «5. Об'єктом права спільної сумісної власності подружжя є житло, набуте одним із подружжя під час шлюбу внаслідок приватизації державного житлового фонду...».

З такими змінами не можна погодитись, оскільки держава надала право кожному громадянину безоплатно отримати житло у власність і кожен, не залежно від перебування в шлюбі, може скористатися цим правом чи не скористатися.

Ст. 5 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» визначає порядок розрахунків при приватизації квартири (будинку), житлового приміщення у гуртожитку. Якщо загальна площа квартир (будинків), що підлягають приватизації, відповідає площі, передбаченій абзацом другим статті 3 цього Закону, зазначені квартири (будинки) передаються наймачеві та членам його сім'ї

безоплатно. До членів сім'ї наймача включаються лише громадяни, які постійно проживають в квартирі (будинку) разом з наймачем або за якими зберігається право на житло. Відповідно до Положення «Про порядок передачі квартир (будинків), жилих приміщень у гуртожитках у власність громадян», затвердженого Наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 16.12.2009 р. N 396, громадянином до органу приватизації подаються: оформлена заява на приватизацію квартири (будинку), жилого приміщення у гуртожитку, кімнати у комунальній квартирі; довідка про склад сім'ї та займані приміщення.

Довідка про склад сім'ї та займані приміщення (далі – довідка) береться громадянином на підприємстві (організації), що обслуговує жилий будинок, гуртожиток. У довідці вказуються члени сім'ї наймача, які зареєстровані та мешкають разом з ним, а також тимчасово відсутні особи, за якими зберігається право на житло.

Ці положення зрозумілі з одного боку, але в житті існує така ситуація, що подружжя проживає в одному житловому приміщенні, але зареєстровані вони в різних. Кожен з них має право на реалізацію наданого державою права на безкоштовну приватизацію житла державного житлового фонду за місцем реєстрації.

Добре, якщо обидва з подружжя, які зареєстровані в різних житлових приміщеннях, реалізують право на приватизацію житла, тоді, відповідно до СК, все це житло буде мати режим спільної сумісної власності. Але якщо один з подружжя це право не реалізує, то виникає така ситуація, коли житло, в якому він зареєстрований, не буде визначатися як спільна сумісна власність, і інший з подружжя не зможе на нього претендувати як співвласник, хоча, щодо його, приватизованого під час шлюбу, житла буде діяти режим спільної сумісної власності. Тож не завжди така ситуація буде справедливою для кожного із подружжя.

Закон України від 1 липня 2010 р. № 2398 «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» наділив ряд органів виконавчої влади та місцевого самоврядування повноваженнями державної реєстрації актів цивільного стану, ввівши поняття «органи державної реєстрації актів цивільного стану» (ОДРАЦС).

Аналіз нормативних актів, які визначають призначення різних органів, що здійснюють державну реєстрацію актів цивільного стану, дозволив зробити висновок, що виконавчі органи сільських та міських рад Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» невіправдано визначені як ОДРАЦС. Вони не є органами державної реєстрації актів цивільного стану, адже по своїй суті це окремих вид органів місцевого самоврядування. Це не основні їх повноваження і в законі їх потрібно назвати органами місцевого самоврядування, уповноваженими на здійснення функцій реєстрації актів цивільного стану [1, 35].

Стаття 14 цього Закону «Державна реєстрація шлюбу» повністю повторює положення Глави 4 СК України «Державна реєстрація шлюбу», хоча такої необхідності не вбачається, можливо було б у Законі застосувати відсилочну норму до положень СК України. Однак в п. 2 ч. 7 міститься додаткове положення про час державної реєстрації шлюбу, якого немає у СК України, а саме: якщо наречені не можуть з'явитися з поважної причини для проведення державної реєстрації шлюбу у встановлений день, строк такої реєстрації переноситься за їх письмовою заявою на інший день. У такому разі строк перенесення реєстрації шлюбу не може перевищувати одного року від дня подання відповідної заяви.

Тобто, в Законі продовжується строк легітимності заяви про державну реєстрацію шлюбу порівняно з тримісячним строком, передбаченим СК України. Схоже положення Закону стосується і заяви про розірвання

шлюбу. Такі розбіжності необхідно усунути, Закон «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» повинен бути узгоджений з положеннями СК України, який має вищу юридичну силу.

Список використаних джерел:

1. *Голосніченко І.П., Черненко Л.М.* Органи виконавчої влади, як суб'єкти надання послуг державної реєстрації актів цивільного стану [Електронний ресурс] / Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Політологія. Соціологія. Право. – 2010. – № 4(8). – Режим доступу: <http://visnyk-psp.kpi.ua/uk/2010-4-1/10%20-%204%288%29%20-%2035.pdf>

2. *Закон України* «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 1 липня 2010 р. № 2398 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

3. *Закону України* «Про приватизацію державного житлового фонду» від 19.06.1992 № 2482-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2482-12>

4. *Положення «Про порядок передачі квартир (будинків), жилих приміщень у гуртожитках у власність громадян», затвердженого Наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України* 16.12.2009 N 396 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0109-10>

5. *Сімейний кодекс України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>